

Т. Г. Крамаренко

*Криворізький державний педагогічний університет,
канд. пед. н., доцент кафедри математики та методики її навчання, м. Кривий Ріг*

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДРУЧНИКІВ ГЕОМЕТРІЇ О. В. ПОГОРЄЛОВА ДЛЯ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

Незважаючи на те, підручники геометрії О. В. Погорєлова для закладів середньої освіти [1], [2] на сьогодні в основному замінені новими, сучасніше скомпонованими і оформленими, з добірками різнорівневих компетентісних завдань, вони актуальні при підготовці майбутніх учителів математики. Насамперед, важливо майбутньому учителю аналізувати, яку систему аксіом покладено в основу, які підходи використовують у доведенні теорем і тверджень.

Акцентуємо увагу на окремих аспектах цих підручників.

Можливість набуття користувачами предметної математичної компетентності, зокрема таких її складових як процедурна і алгоритмічна. Подані у підручниках твердження строго обґрунтовані, доведення кожного наступного твердження спирається на систему аксіом чи подані раніше теореми. У системі пропонованих задач реалізовано дидактичний принцип «від простого до складного».

Під математичною компетентністю розуміємо як уміння учня / студента бачити та застосовувати математику в реальному житті, розуміти зміст і методи математичного моделювання, уміння будувати математичну модель, досліджувати її методами математики, інтерпретувати отримані результати, оцінювати похибку обчислень (за С. А. Раковим), так і інтегративну особистісну якість, засновану на сукупності фундаментальних математичних знань, практичних умінь і навичок, що свідчать про готовність і здатність здійснювати математичну діяльність.

У підручниках подано низку завдань практичного змісту, що дає змогу забезпечувати практичну значущість навчання математики. Наприклад, вимірювання відстаней до недоступних точок з

використанням ознак рівності / подібності трикутників, теореми синусів чи косинусів. Такі завдання можуть розглядатися як початкові для розробки і реалізації актуальних сьогодні STEM-проектів.

Реалізовано як внутріпредметні, так і міжпредметні зв'язки. Зокрема, при виведенні формул для площі круга, довжини кола, об'єму циліндра, учнів підводять до розуміння границі і граничного переходу. При обчисленні об'ємів тіл обертання використано, зокрема, інтеграли, при обчисленні площі поверхні кулі користувача підводять до можливості застосування похідної функції. Є низка завдань для реалізації міжпредметних зв'язків з фізикою, зокрема, при вивченні векторів.

Реалізований у підручниках теоретико-множинний підхід, застосування геометричних перетворень фігур при доведеннях, введення поняття міри (довжина відрізка, площа фігури, об'єм тіла) та подання її властивостей *забезпечує наступність* при вивченні у подальшому розділів вищої математики. Наприклад, при введенні аксіоматичного означення ймовірності випадкової події доцільно провести аналогію з тим, як у підручнику [1] введено поняття площі фігури і представлено властивості площі. І навпаки, ввівши до розгляду аксіоматичне означення ймовірності випадкової події, в якості прикладу ймовірнісної міри доцільно розглянути так зване «геометричне означення», коли шукають відношення міри фігури, що відповідає даній події, до міри фігури, що відповідає простору елементарних подій.

У програмних засобах «Бібліотека електронних наочностей «Геометрія, 7-9 клас» (розробник ЗАТ «Мальва») – електронних виданнях, що містять набір мультимедійних компонентів, які відображають об'єкти геометрії, які вивчаються в 7-9 класах; програвач мультимедійних компонентів; простий у використанні редактор, що дозволяє вчителю математики формувати набори необхідних наочностей, *реалізована подача матеріалів згідно зазначених вище підручників.* Електронний засіб розроблений на дидактичних засадах інтегрованості, конструктивності, інтерактивності та візуалізації. Проте у «Бібліотеці» значно обмежені можливості для створення та видозмінювання геометричних моделей.

Вводячи означення центральносиметричних точок, послуговуються двома методичними прийомами: 1) означення базується на суттєвих властивостях: дві точки X_1 та X_2 називаються симетричними, якщо точка O – середина відрізка X_1X_2 ; 2) конструктивне означення : нехай O – фіксована точка, X_1 – довільна точка площина. Відкладемо на продовженні відрізка OX_1 за точку O відрізок OX_2 , рівний OX_1 . Точка X_2 називається симетричною точці X_1 відносно точки O . Аналогічно розглядають *конструктивні означення* і для інших перетворень у підручниках О. В. Погорелова. Конструктивне означення дає спосіб побудови центральносиметричних точок і фігур, а також симетричних відносно прямої. А тому саме такий підхід покладено в розроблені і широко використовувані у навчанні учнів геометрії системи динамічної математики GRAN, DG, GeoGebra. Питання використання систем динамічної математики у навчанні учнів висвітлені нами у навчально-методичному посібнику (Крамаренко Т. Г., Уроки математики з комп'ютером). Педагогічний потенціал електронного посібника навчального призначення посилюється завдяки таким властивостям як гіпертекстовість, мультимедійність, інтегрованість, конструктивність, керованість.

Наразі розроблено, у тому числі й нами, численні добірки наочностей для вивчення планіметрії та стереометрії з використанням GeoGebra (<http://www.geogebra.org/>), які можна переглядати та видозмінювати на пристроях для мобільного навчання. Це дозволяє реалізовувати навчання через відкриття, конструктивістське навчання та проблемно-орієнтоване. Подібні задачі можна віднести як до навчально-творчих, що розвивають такі компоненти творчих здібностей особистості як гнучкість та раціоналізм мислення, так і до конструкторських задач на моделювання. Навчально-творчі завдання дають змогу розвивати здібності до перенесення принципів і методів наукового пізнання у нові ситуації.

1. Погорелов О. В. Геометрія : Планіметрія : Підруч. для 7-9 кл. загально-освіт. навч. закл. / О. В. Погорелов. – 7-ме вид. – Київ : Школяр, 2004. – 240 с.

2. Погорелов О.В. Геометрія : Стереометрія : Підруч. для 10 – 11 кл. серед. шк. / О.В. Погорелов. – Київ: Освіта, 2001. – 128 с.

Проблеми викладання геометрії у закладах освіти: теорія, методика, практика

**Всеукраїнська конференція
На честь 100-річчя з дня народження
О.В. Погорелова**

Тези доповідей

Квітень 8–10, 2019
Харків, Україна

УДК 51:37.091.33(063)
П78

*Затверджено до друку рішенням Науково-методичної ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 4 від 26 березня 2019 року)
Затверджено Державною науковою установою
«Український інститут науково-технічної та експертної інформації»
Посвідчення №635 від 18 грудня 2018 року*

Адреса оргкомітету:
61022, м. Харків-22, майдан Свободи, 4, Харківський національний
університет імені В. Н. Каразіна, факультет математики і інформатики,
к. 8-11, тел. (057) 707 51-90

П78 До збірника увійшли тези доповідей науково-методичної конференції, присвяченої проблемам викладання математики у школі і вищих навчальних закладах.

Для науково-педагогічних працівників, вчителів, аспірантів, студентів математичних спеціальностей.

Тези подано в авторській редакції

УДК 51:37.091.33(063)

© Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, 2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗИНА
ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Всеукраїнська конференція

**ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ГЕОМЕТРІЇ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ, МЕТОДИКА, ПРАКТИКА**

На честь 100-річчя з дня народження Погорелова О.В.

Тези доповідей

Квітень 8 – 10, 2019
Харків, Україна

ОГЛАВЛЕНИЕ

Д. В. Авраменко МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КУРСУ МАТЕМАТИКИ 1-6 КЛАСІВ, ЯК ПОПЕРЕДНЬОГО ЕТАПУ, ДО ВИВЧЕННЯ ГЕОМЕТРІЇ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ.....	8
О. В. Азізова СИСТЕМА ВПРАВ ЯК ЗАСІБ КЕРУВАННЯ ПРОЦЕСОМ ФОРМУВАННЯ ГЕОМЕТРИЧНИХ УЯВЛЕНЬ.....	9
О. В. Андрєєва МАТЕМАТИКА ЯК ЦЕНТР ІНТЕГРОВАНОГО ТВОРЧОГО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХОВОЇ ФУНКЦІЇ.....	10
E. A. Arshava THE APPLICATION OF ANALYTICAL GEOMETRY IN ECONOMIC ANALYSIS.....	13
Н. М. Безугла ИЗУЧЕНИЕ ГЕОМЕТРИИ В ШКОЛЕ. ПЛАНИМЕТРИЯ.....	14
Д. Є. Бобилєв РЕАЛІЗАЦІЯ ЗВ'ЯЗКІВ ПОНЯТЬ МЕТРИЧНОГО ПРОСТОРУ ЗІ ШКІЛЬНИМ КУРСОМ ГЕОМЕТРІЇ ПРИ НАВЧАННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОМУ АНАЛІЗУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ.....	15
Є. В. Бутенко ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ ШЛЯХОМ ЇХ ЗАЛУЧЕННЯ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ НА УРОКАХ ГЕОМЕТРІЇ.....	17
Н. С. Вагіна СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ РОЗВИВАЛЬНИХ ФУНКЦІЙ НАВЧАННЯ ДОВЕДЕНЬ ГЕОМЕТРИЧНИХ НЕРІВНОСТЕЙ.....	20
В. Г. Великожон ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ З ГЕОМЕТРІЇ В ГРУПАХ, ЯК ОДНА З ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ.....	21
О. Л. Вишневецький ВИКЛАДАННЯ ТЕМИ «СТІЙКІСТЬ ЛДР ТА СИСТЕМ ЛДР» У ТЕХНІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	23
А. В. Водолаженко СИСТЕМА ДИНАМИЧЕСКОЙ ГЕОМЕТРИИ В ПОДГОТОВКЕ СОВРЕМЕННОГО УЧИТЕЛЯ МАТЕМАТИКИ.....	26
Ю. В. Гвоздецька ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ГЕОМЕТРІЇ ЗА ДОПОМОГОЮ ХМАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	29
І. Б. Гнатюк-Пунєгова РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ НА ПОБУДОВУ В 7-9 КЛАСАХ.....	30
І. А. Голубченко КОМПЕТЕНТНІСТНИЙ ПІДХІД У МАТЕМАТИЧНІЙ ОСВІТІ Й ОСВІТНІХ ВИМІРЮВАННЯХ.....	31
Ю. В. Горошко, А. О. Костюченко ТРИ ДЕСЯТИЛІТТЯ З ГРАНОМ.....	33
В. О. Горькавий, Н. О. Фоменко ОПТИМАЛЬНІ ВИМІРЮВАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДЕЯКИХ ГЕОМЕТРИЧНИХ ФІГУР.....	36
І. Ю. Гудзенко ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ УЧНІВ ПРИ ВИВЧЕННІ МАТЕМАТИКИ В УМОВАХ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ ОСНОВНІ ЦІЛІ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ.....	38

В. О. Марченко, О. А. Москаленко, Ю. Д. Москаленко, О. В. Коваленко РЕАЛІЗАЦІЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ПЕДАГОГІЧНИХ ЗВО.....	76
О.І.Матяш ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УМОВ ФОРМУВАННЯ ГЕОМЕТРИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ.....	78
Т.В. Мерко МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ГЕОМЕТРІЇ (ІЗ ЗАЛУЧЕННЯМ ЗДОБУТКІВ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ).....	80
Моторіна В.Г МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ У ВИВЧЕННІ ГЕОМЕТРІЇ ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ.....	82
М.І. Несвіт ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСУ GOOGLE CLASSROOM ДЛЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	85
О.А. Перфілова ВЕКТОРНИЙ МЕТОД В ШКІЛЬНОМУ КУРСІ ГЕОМЕТРІЇ.....	88
О.В.Пліско ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ КВАДРАНТ-АНАЛІЗУ В МОНІТОРИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ РІВНІВ НАВЧЕНОСТІ УЧНІВ ГЕОМЕТРІЇ.....	90
Ю. Л. Подпалов ПІДТРИМКА УРОКІВ МАТЕМАТИКИ ЗАСОБАМИ MS OFFICE.....	93
С. А. Пославский ИЗ ОПЫТА РУКОВОДСТВА РАБОТАМИ ШКОЛЬНИКОВ В МАЛОЙ АКАДЕМИИ НАУК.....	96
Т. В. Потьомкіна МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ НА ЗАНЯТТЯХ З МАТЕМАТИКИ.....	97
В. О. Резуненко, В. О. Ярмак РОЗРОБКА ДИСТАНЦІЙНИХ КУРСІВ ВЧИТЕЛЕМ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	99
І.В.Рильцова МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ НА ЗАНЯТТЯХ З МАТЕМАТИКИ.....	101
Н. Б. Селецька, О. А. Макогон ДО ПИТАННЯ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ ФУНДАМЕНТАЛЬНОГО ТА ПРИКЛАДНОГО ПРИ СТВОРЕННІ ПІДРУЧНИКІВ І ПРОГРАМ З ГЕОМЕТРІЇ У НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ.....	103
В.І. Селюжицька МЕТОДЫ РЕШЕНИЯ ГЕОМЕТРИЧЕСКИХ ЗАДАЧ.....	105
С.О. Скворцова ГЕОМЕТРИЧНА ПРОПЕДЕВТИКА В КУРСІ МАТЕМАТИКИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	107
О.А. Стрілець ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ СИСТЕМ В КУРСАХ МАТЕМАТИКИ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧ ЕКОНОМІЧНОГО ЗМІСТУ.....	110
Д. С. Тінькова ДО ПИТАННЯ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ У МАЙБУТНІХ РОБІТНИКІВ МАШИНОБУДІВНОГО ПРОФІЛЮ ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕМИ «КООРДИНАТИ І ВЕКТОРИ».....	112
І.В. Тіунова ДИСТАНЦІЙНІ ФОРМИ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ.....	115

І. Трефілова	ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ МОВИ НА УРОКАХ ГЕОМЕТРІЇ СТАРШОЇ ШКОЛИ.....	117
О. Тютюник	МОНІТОРИНГ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЧОТИРИКУТНИКІВ.....	119
В. Чернові	ВИКОРИСТАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР НА УРОКАХ ГЕОМЕТРІЇ: ДОСВІД ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ.....	120
М. Чучумєнко	КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У МАТЕМАТИЧНІЙ ОСВІТІ Й ОСВІТНІХ ВИМІРЮВАННЯХ.....	122
В. Шаповалова, Л. Л. Панченко	РОЗЕТИТОК ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ О. В. ПОГОРСЬОВА В СУЧАСНОМУ КУРСІ ГЕОМЕТРІЇ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	124
В. О. Швець	ЗАУВАЖЕННЯ ЩОДО ВИВЕДЕННЯ ФОРМУЛИ ПЛОЩІ БІЧНОЇ ПОВЕРХНІ КОНУСА.....	127
О. О. Шевченко	ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ.....	130
Т. М. Шепель	КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У МАТЕМАТИЧНІЙ ОСВІТІ Й ОСВІТНІХ ВИМІРЮВАННЯХ.....	131
Н. А. Шило	НАВЧАННЯ ГЕОМЕТРІЇ В ШКОЛІ – РОЗВИТОК ГРАФІЧНИХ НАВИЧОК.....	134
О. В. Школярний	ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ГЕОМЕТРИЧНИХ ЗАДАЧ ІЗ ПОВНИМ ПОЯСНЕННЯМ ДЛЯ ТЕСТІВ ЗНО З МАТЕМАТИКИ.....	136
О. О. Шугайло	ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	138
Н. О. Щедрина	ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА – НОВИЙ ТИП ОВОЛОДІННЯ ІНФОРМАЦІЄЮ.....	139
Л. И. Щелкунова	МОДЕЛИРОВАНИЕ ФРАКТАЛОВ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ПРОГРАММНЫХ СРЕДСТВ.....	141
О. Т. Яровга	ЗАСТОСУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ МАТЕМАТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ.....	143
Т. О. Ярхо	СУТНІСТЬ ФУНДАМЕНТАЛІЗАЦІЇ МАТЕМАТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ У ВИЩІЙ ТЕХНІЧНІЙ ОСВІТІ.....	145
	СПИСОК АВТОРІВ.....	148